روایتی از فعالیت‌های یک محیط‌بان در مناطق مرکزی کشور

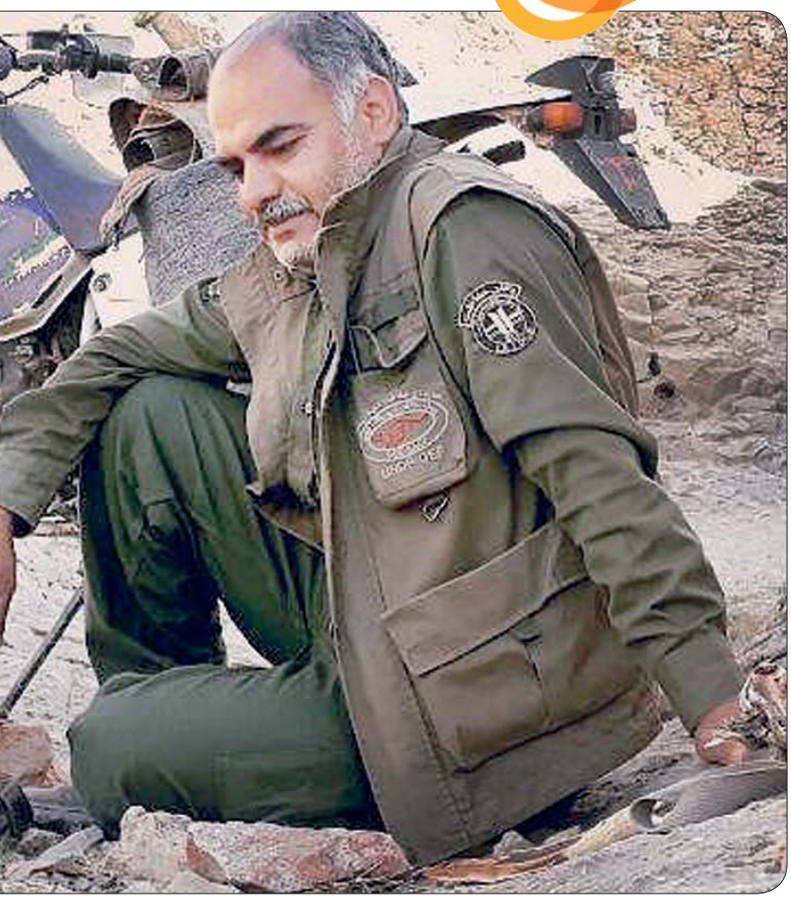
ارثیه پدری

محمد وفایی
خبرنگار

محیط‌بانان و مشکلاتشان در چند سال اخیر بیشتر از قبل در رسانه‌ها حضور دارند و بسیاری از مردم که پیش از این اصلا از وجود چنین شغلی بی‌اطلاع بودند، حالا اخبار مرتبط با این شغل را دنبال می‌کنند. رشد و گسترش شبکه‌های اجتماعی نیز به این فضا کمک کرده و تعدادی از محیط‌بانان با استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای خودشان مخاطب جذب کرده‌اند. در این گزارش با یکی از محیط‌بانان فعال در فضای مجازی گفت‌وگو کرده‌ایم. جواد شکوهی متولد ۱۳۵۶ در شهرستان خاتم استان یزد است و ۱۸ سال سابقه کار به عنوان محیط‌بان دارد.

جواد شکوهی ژن خوب دارد و ایجاد زمینه‌های علاقه‌اش به محیط‌بانی به شغل پدرش بر می‌گردد. «من محیط‌بان‌زاده هستم. از همان زمان وقتی پدرم به بیابان می‌آمد، من هم گاهی با او می‌آمدم. هفت هشت سال به بازنشستگی پدرم مانده بود که من هم به صورت قراردادی جذب شدم و پدر و پسر همزمان محیط‌بان بودیم. به این کار بسیار علاقه داشتم، چون هیجان خوبی داشت.

به طور کلی حیات وحش را هم به شدت دوست داشتم.» با وجود خطرات این شغل برای یک جوان تازه‌کار، جواد بیدی نبوده که با این بادها بلرزد. «ما اول به صورت قراردادی کارمان را در این عرصه آغاز کردیم، بعد کم‌کم امتحان دادیم و استخدام پیمانی شدیم. با وجود سختی‌های محیط‌بانی که به خاطر پدرم از نزدیک لمس کرده بودم، علاقه‌ام به قدری زیاد بود که به این کار روی آوردم. از طرف پدر و مادرم مخالفتی وجود نداشت. خانواده خودم هم حیات‌وحش و طبیعت را دوست دارند و دختر و پسرم به حیوانات علاقه‌مند هستند.»

همزیستی مسالمت‌آمیز گونه‌های جانوری در کالمند بهادران

این محیط‌بان جوان می‌گوید قبلا در پارک ملی سیاه کوه کار می‌کرده. «منطقه‌ای حفاظت‌شده با مساحتی حدود ۲۰۰ هزار هکتار که بخش‌هایی از هردو استان اصفهان و یزد را در خود جای داده است. سال ۱۳۸۹ در این پارک ملی از یک یوز ایرانی و توله‌هایش عکس گرفتم که خیلی دیده شد. پس از سیاه کوه به پناهگاه حیات وحش دره انجیر در اردکان رفتم و الان هم در منطقه حفاظت‌شده کالمند بهادران خدمت می‌کنم.» به گفته شکوهی، این منطقه تنوع خوبی از لحاظ پوشش گیاهی و جانوری دارد و از ترکیبی از کوه، دشت و کلوت تشکیل شده است: «از حدود ده سال پیش که ما اینجا بودیم، یوزپلنگ داشتیم و آنها را با توله‌هایشان مشاهده می‌کردیم. در این سال‌ها شش یوزپلنگ بر اثر تصادفات جاده‌ای از بین رفتند. چون جاده دوطرفه بود و حصار نداشت و باعث از بین رفتن این حیوانات شد. از بین حیوانات گوشتخوار در اینجا پلنگ، کاراکال، گربه شنی، گربه پالاس، گرگ و کفتار یافت می‌شود و بین پستانداران هم کل و بز، قوچ و میش، آهو و جبیر (نوعی آهوی کوچک) داریم. در بین پرندگان هم شاهین، بالابان، تیهو، چشم سنگ و... هست. همچنین من امسال از عقاب ماهیخوار عکاسی کردم و پرنده چک بوته‌ای را هم پیدا کردیم که پیش از این در یزد وجود نداشت.» منطقه کالمند بهادران تنوع گیاهی خوبی هم دارد و انواع گیاهان در آن یافت می‌شود: «در بخش‌های کوهستانی می‌توانید بادام کوهی، انجیر و بنه (پسته کوهی) پیدا کنید و وقتی به دامنه می‌رسید، قیچ، درخت گز، بوته کاروان کش، بوته درمنه، آنقوزه و... به وفور یافت می‌شود. گیاهان دارویی مانند آویشن، کاکوتی، زیره و... هم داریم.»

و با حضور افتخاری زاغ بور

یکی از ویژگی‌های جواد شکوهی این است که فیلم‌های دست اولی از حیوانات منطقه حفاظت‌شده می‌گیرد: «من به فیلمبرداری از گونه‌های جانوری علاقه دارم و برای آن برنامه‌ریزی می‌کنم. مثلا برای زاغ بور که یک پرنده مختص ایران است، برنامه می‌گذارم در فصلی که پیدا می‌شود، فیلمبرداری کنم. فصل زایمان آهو، دنبال فیلمبرداری از آهو می‌روم. مثلا نزدیک غروب که آهو می‌خواهد بچرد، از دور دوربین‌کشی و بعد فیلمبرداری می‌کنم یا مثلا در فروردین بزها فیلمبرداری می‌کنم. کنار پاسگاه ما لانه روباه است که صبح زود از آنها فیلم گرفتم.» شکوهی می‌گوید دوربینش را با هزینه شخصی خریده و انجام دادن این کارها وظیفه‌اش نیست و صرفا به خاطر علاقه‌اش از حیوانات فیلمبرداری می‌کند: «قصدم این است حیات‌وحش منطقه‌ام را به تصویر بکشم و به دیگران معرفی کنم وگر نه می‌توانم فقط گشت بزنم. الان دارم یک توله‌سگ را تربیت می‌کنم که کارهایی را یاد بگیرد. این سگ‌ها برای ردزنی و تعقیب شکارچی می‌توانند به ما کمک کنند، چون مشام خیلی قوی‌ای دارند و شکار را بو می‌کشند. در اصفهان هم این کار را انجام داده‌اند. در پاسگاه مرغ و خروس هم داریم که تخم‌مرغ‌مان تأمین شود، سبزیجات و میوه هم کاشته‌ایم که از آن استفاده می‌کنیم. البته به فکر حیوانات هم هستیم و مثلا برای آهوها یونجه کاشته‌ایم.» به گفته این محیط‌بان جوان، این کار به اکوسیستم منطقه آسیب نمی‌زند، چون داخل پاسگاه محیط‌بانی این کارها انجام می‌شود.

کار مضاعف برای حفظ محیط‌زیست در ماه مبارک رمضان

جواد می‌گوید اینستاگرام را بیشتر به خاطر فرهنگ‌سازی به نفع محیط‌زیست و حیات وحش راه‌اندازی کرده است. «تلاش می‌کنم به دیگران آموزش دهم در جاده‌ها مراقب حیوانات باشند و سرعت مجاز را رعایت کنند. سال گذشته در اینجا ۱۵ آهو زیر ماشین رفتند که این آمار وحشتناک است. البته فقط اینها نیست و فعالیت‌های دیگری هم دارم، مثلا کاشت بادام کوهی را آموزش می‌دهم که مردم وقتی به اینجا می‌آیند، بادام کوهی هم می‌کارند.» در این سال‌ها واکنش مردم به پست‌های شکوهی در اینستاگرام معمولا مثبت بوده است. «البته کسانی که علیه محیط‌زیست هستند، همیشه جبهه می‌گیرند، همانی‌هایی که طرفدار شکار هستند و دل خوشی از محیط‌بانان ندارند. من وقتی عکس و فیلم می‌گیرم، دوست دارم دیگران هم از تماشای آن لذت ببرند، به همین دلیل آنها را در اینستاگرام به اشتراک می‌گذارم. البته سال گذشته صفحه‌ام را هک کردند و دوباره آغاز کردم.» او به کار سخت محیط‌بانان در ماه